ПЗ

ОФІЦІЙНЕ ВИДАННЯ

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ОСІБ НАЧАЛЬНИЦЬКОГО І РЯДОВОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ОСІБ

ПАРЛАМЕНТСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ОСІБ НАЧАЛЬНИЦЬКОГО І РЯДОВОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ОСІБ

За станом на 20 серпня 2002 р.

Офіційне видання

КИЇВ
ПАРЛАМЕНТСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО
2002

УДК 369.543:355.33](4УКР)(094.5)
ББК 67.9(4УКР)405
З-19

СЕРІЯ «ЗАКОНИ УКРАЇНИ»
Заснована 1997 року

ISBN 966-611-187-X

© Верховна Рада України, 2002

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ОСІБ НАЧАЛЬНИЦЬКОГО І РЯДОВОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ОСІБ

№ 2262–XII від 09.04.92

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, № 29, ст. 399)

Введений в дію Постановою ВР № 2263–XII від 09.04.92

(ВВР, 1992, № 29, ст. 400)

Із змінами, внесеними:

Декретом № 7–92 від 09.12.92, ВВР, 1993, № 5, ст. 34; *Законами* № 3946–XII від 04.02.94, ВВР, 1994, № 24, ст.178; № 126/95–ВР від 06.04.95, ВВР, 1995, № 16, ст.111; № 358/95–ВР від 05.10.95, ВВР, 1995, № 34, ст.268; № 456/95–ВР від 23.11.95, ВВР, 1995, № 44, ст.327; № 103/96–ВР від 25.03.96, ВВР, 1996, № 17, ст. 73; № 534/96–ВР від 21.11.96, ВВР, 1997, № 4, ст. 23; № 85/98–ВР від 05.02.98, ВВР, 1998, № 26, ст.149; № 312–XIV від 11.12.98, ВВР, 1999, № 4, ст.35; № 1081–XIV від 21.09.99, ВВР, 1999, № 48, ст.409; № 2171–III від 21.12.2000, ВВР, 2001, № 9, ст.38; № 2981–III від 17.01.2002, ВВР, 2002, № 17, ст.125; № 3111–III від 07.03.2002, ВВР, 2002, № 33, ст. 236; № 51–IV від 04.07.2002

(У тексті Закону слова «особи начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» у всіх відмінках замінено словами «особи, які мають право на пенсію за цим Законом» у відповідних відмінках згідно із Законом № 51–IV від 04.07.2002)

Цей Закон визначає умови, норми і порядок пенсійного забезпечення громадян України — військовослужбовців Збройних Сил України, Прикордонних військ України, Служби безпеки України, Управління державної охорони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань (далі — військовослужбовців), осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України, осіб начальницького складу податкової міліції, осіб начальницького і рядового складу кримінально-виконавчої системи України та членів їх сімей, військовослужбовців колишніх Збройних Сил СРСР, органів державної безпеки

і внутрішніх справ СРСР, Національної гвардії України, військовослужбовців, які в період Великої Вітчизняної війни проходили службу у складі 1-го Чехословацького армійського корпусу під командуванням Л. Свободи, та членів їх сімей, а також громадян інших держав з числа військовослужбовців збройних сил і інших військових формувань, утворених відповідно до чинного законодавства цих держав, та членів їх сімей, які постійно проживають в Україні, і відповідно до міжнародних договорів, укладених Україною з іншими країнами про пенсійне забезпечення таких громадян, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, передбачено їх пенсійне забезпечення згідно із законодавством держави, на території якої вони проживають (далі — особи, які мають право на пенсію за цим Законом).

(Преамбула із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/96-ВР від 25.03.96, № 85/98-ВР від 05.02.98, № 312-XIV від 11.12.98, № 2171-III від 21.12.2000, в редакції Закону № 51-IV від 04.07.2002)

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. **Види пенсійного забезпечення**

Особи офіцерського складу, прапорщики і мічмани, військовослужбовці надстрокової служби та військової служби за контрактом, особи, які мають право на пенсію за цим Законом при наявності встановленої цим Законом вислуги на військовій службі і на службі в органах внутрішніх справ мають право на довічну пенсію за вислугу років.

Військовослужбовці, особи, які мають право на пенсію за цим Законом, які стали інвалідами за умов, передбачених цим Законом, набувають право на пенсію по інвалідності.

Члени сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули чи померли або пропали безвісти, мають право на пенсію в разі втрати годувальника.

(Стаття 1 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/06-ВР від 25.03.96)

Стаття 2. **Умови пенсійного забезпечення**

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають право на пенсійне забезпечення, пенсії відповідно до цього Закону призначаються і виплачуються після звільнення їх зі служби.

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом пенсії по інвалідності, а членам їх сімей пенсії в

разі втрати годувальника призначаються незалежно від тривалості служби.

Стаття 3. **Особи, які мають право на пенсії нарівні з військовослужбовцями строкової служби та членами їх сімей**

Умови, норми і порядок пенсійного забезпечення, встановлені цим Законом для військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей, поширюються також (якщо не передбачено інше) на:

а) партизанів і підпільників, визнаних такими законодавством України, які не займали командні посади, та членів їх сімей;

б) робітників і службовців відповідних категорій, що визначаються Кабінетом Міністрів України, які стали інвалідами у зв'язку з пораненням, каліцтвом або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на військовій службі в період Великої Вітчизняної війни чи на роботі у районах воєнних дій (на прифронтових ділянках залізниць, спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз, аеродромів тощо), і членів їх сімей;

в) громадян, які стали інвалідами у зв'язку з пораненням, каліцтвом або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням у винищувальних батальйонах, взводах і загонах захисту народу, та членів їх сімей;

г) військовозобов'язаних, призваних на навчальні, спеціальні або перевірочні збори, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, що їх вони дістали при виконанні службових обов'язків у період проходження цих зборів, та членів їх сімей;

д) працівників воєнізованої охорони, які не підлягають державному соціальному страхуванню, та членів їх сімей.

Стаття 4. **Особи, які мають право на пенсії нарівні з офіцерським складом, військовослужбовцями надстрокової служби та військової служби за контрактом і членами їх сімей**

Пенсійне забезпечення осіб, які займали командні посади, що відповідають посадам офіцерського складу, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, у складі 1-го Чехословацького армійського корпусу під командуванням Л.Свободи та членів їх сімей здійснюється на підставах, встановлених цим Законом для осіб офіцерського складу та членів їх сімей.

Пенсійне забезпечення жінок, прийнятих у добровільному порядку на дійсну військову службу на посади солдатів, матросів, сержантів і старшин, та членів їх сімей здійснюється на підставах, встановлених цим Законом для військовослужбовців над-

строкової служби і військової служби за контрактом та членів їх сімей.

(Стаття 4 із змінами, внесеними Законом № 103/96-ВР від 25.03.96)

Снання 5. **Призначення пенсій на підставах, встановлених Законом України «Про пенсійне забезпечення»**

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей можуть (за їх бажанням) призначатися пенсії на умовах і за нормами, встановленими Законом України «Про пенсійне забезпечення». При цьому поряд із заробітною платою при обчисленні пенсій враховуються всі види грошового забезпечення, що його одержують ці військовослужбовці та особи, які мають право на пенсію за цим Законом перед звільненням зі служби.

На підставах, встановлених Законом України «Про пенсійне забезпечення», призначаються також пенсії військовослужбовцям і особам, які мають право на пенсію за цим Законом, позбавленим військових або спеціальних звань, а також звільненим із служби у зв'язку з засудженням за умисний злочин, вчинений з використанням свого посадового становища, або вчиненням корупційного діяння, та членам їх сімей.

(Стаття 5 із змінами, внесеними Законом № 358/95-ВР від 05.10.95)

Снання 6. **Пенсії сім'ям померлих пенсіонерів**

Сім'ї померлих пенсіонерів з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом мають право на пенсію в разі втрати годувальника на загальних підставах із членами сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом.

Снання 7. **Право вибору пенсії**

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, які одночасно мають право на різні державні пенсії, призначається одна пенсія за їх вибором.

Снання 8. **Кошти на виплату пенсій. Звільнення пенсій від податків**

Виплата пенсій військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей забезпечується за рахунок коштів державного бюджету України.

Пенсії не підлягають оподаткуванню.

Стаття 9. **Виплата допомоги**

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які звільняються зі служби, членам сімей відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та пенсіонерам з їх числа, які втратили годувальника, виплачується допомога в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 10. **Органи, які здійснюють пенсійне забезпечення**

Пенсійне забезпечення військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей відповідно до цього Закону здійснюється органами Пенсійного фонду України. В такому ж порядку здійснюється пенсійне забезпечення осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей при призначенні їм пенсій на умовах і за нормами, встановленими Законом України «Про пенсійне забезпечення».

Пенсійне забезпечення осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей згідно з цим Законом здійснюється Міністерством оборони України, Державним комітетом у справах охорони державного кордону України, Управлінням державної охорони, органами управління інших військових формувань, Службою безпеки України, Міністерством внутрішніх справ України, Державною податковою адміністрацією України, Державним департаментом України з питань виконання покарань в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 10 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 85/98-ВР від 05.02.98, № 312-XIV від 11.12.98, № 1081-XIV від 21.09.99, № 2171-III від 21.12.2000, № 2981-III від 17.01.2002)

Стаття 11. **Пенсії особам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи**

Умови, норми і порядок пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, визначаються Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» і цим Законом.

Розділ II
ПЕНСІЇ ЗА ВИСЛУГУ РОКІВ

(Назва розділу II із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 12. **Умови призначення пенсій за вислугу років**

Право на пенсію за вислугу років мають:

а) особи офіцерського складу, прапорщики і мічмани, військовослужбовці надстрокової служби та військової служби за контрактом, особи, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають на день звільнення зі служби вислугу 20 років і більше;

б) особи офіцерського складу, прапорщики і мічмани, військовослужбовці надстрокової служби та військової служби за контрактом, особи, які мають право на пенсію за цим Законом, звільнені зі служби незалежно від підстав та часу звільнення і досягли 45-річного віку, крім осіб, позбавлених військових або спеціальних звань, а також звільнених із служби у зв'язку з засудженням за умисний злочин, вчинений з використанням свого посадового становища, або вчиненням корупційного діяння, а ті з них, що є інвалідами війни, — незалежно від віку, і мають загальний трудовий стаж 25 календарних років і більше, з яких не менше 12 календарних років і 6 місяців становить військова служба або служба в органах внутрішніх справ.

(Стаття 12 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/96-ВР від 25.03.96, № 51-IV від 04.07.2002)

Стаття 13. **Розміри пенсій за вислугу років**

Пенсії за вислугу років призначаються в таких розмірах:

а) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають вислугу 20 років і більше (пункт «а» статті 12): за вислугу 20 років — 50 процентів, а звільненим у відставку за віком або за станом здоров'я — 55 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43); за кожний рік вислуги понад 20 років — 3 проценти відповідних сум грошового забезпечення;

б) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають загальний трудовий стаж 25 календарних років і більше, з яких не менше 12 років і 6 місяців становить військова служба або служба в органах внутрішніх справ (пункт «б» статті 12): за загальний трудовий стаж 25 років — 50 процентів і за кожний рік стажу понад 25 років — один процент відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43);

в) особам, зазначеним у пунктах «а» і «б» цієї статті, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи під час проходження служби і віднесені до категорії 1, розмір пенсії за вислугу років збільшується на 10 процентів, а віднесеним до категорій 2, 3 — на 5 процентів відповідних сум грошового забезпечення.

Загальний розмір пенсії, обчислений відповідно до цієї статті, не повинен перевищувати 90 процентів відповідних сум грошового забезпечення, а особам, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи під час проходження служби і віднесені до категорії 1, — 100 процентів, до категорії 2, — 95 процентів.

(Частина друга статті 13 в редакції Закону № 103/96-ВР від 25.03.96, із змінами, внесеними Законом № 51-IV від 04.07.2002 — набирає чинності з дня введення в дію Закону України «Про Державний бюджет України на 2003 рік»)

(Стаття 13 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/96-ВР від 25.03.96, № 51-iV від 04.07.2002)

Стаття 14. **Мінімальний розмір пенсії за вислугу років**

Пенсії за вислугу років, що призначаються відповідно до цього Закону, не можуть бути нижчими від мінімального розміру пенсії за віком, встановленого Законом України «Про пенсійне забезпечення».

(Стаття 14 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 15. **Підвищення пенсій за вислугу років**

Особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які є ветеранами війни, та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», пенсії за вислугу років підвищуються в таких розмірах:

а) на 400 процентів мінімальної пенсії за віком — інвалідам війни I групи;

б) на 350 процентів мінімальної пенсії за віком — інвалідам війни II групи;

в) на 200 процентів мінімальної пенсії за віком — інвалідам війни III групи;

г) на 150 процентів мінімальної пенсії за віком — учасникам бойових дій, членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, які не одружилися вдруге;

д) на 75 процентів мінімальної пенсії за віком — учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни; на 50 процентів мінімальної пенсії за віком — іншим учасникам війни та дружинам (чоловікам) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, батькам і дружинам (чоловікам), які не одружилися вдруге, військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули, померли або пропали безвісти в період проходження служби.

(Стаття 15 в редакції Закону № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 16. **Надбавки до пенсії за вислугу років**

До пенсії за вислугу років, що призначається особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом (у тому числі до обчисленої в мінімальному розмірі), нараховуються надбавки:

а) непрацюючим пенсіонерам, які мають на своєму утриманні непрацездатних членів сім'ї, що належать до осіб, які забезпечуються пенсією в разі втрати годувальника (стаття 30), — на кожного непрацездатного члена сім'ї в розмірі соціальної пенсії, встановленої Законом України «Про пенсійне забезпечення» для відповідної категорії непрацездатних. При цьому надбавка нараховується тільки на тих членів сім'ї, які не одержують трудову або соціальну пенсію. При наявності права одночасно на соціальну пенсію і надбавку на непрацездатного члена сім'ї до пенсії за вислугу років членові сім'ї за вибором пенсіонера може бути призначено соціальну пенсію або нараховано на цього члена сім'ї надбавку;

б) пенсіонерам, які є інвалідами I групи внаслідок причин, вказаних в пункті «б» статті 20 цього Закону, або внаслідок трудового каліцтва, професійного чи загального захворювання, а також одиноким пенсіонерам, які за висновками медичних закладів потребують догляду за ними, крім інвалідів (частина перша статті 15), — в розмірі соціальної пенсії, встановленої Законом України «Про пенсійне забезпечення» для відповідних категорій пенсіонерів;

в) пенсіонерам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (стаття 11 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»), — в розмірі 250 процентів мінімальної пенсії за віком, а пенсіонерам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною (стаття 8 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших гро-

мадян похилого віку в Україні»), — в розмірі 200 процентів мінімальної пенсії за віком.

Надбавки, передбачені цією статтею, можуть нараховуватися одночасно.

(Стаття 16 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 17. **Обчислення вислуги років**

Порядок обчислення вислуги років для призначення пенсій відповідно до цього Закону особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом визначається Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 17 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/96-ВР від 25.03.96)

Розділ III
ПЕНСІЇ ПО ІНВАЛІДНОСТІ

Стаття 18. **Умови призначення пенсій по інвалідності**

Пенсії по інвалідності призначаються військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які стали інвалідами, якщо інвалідність настала в період проходження ними служби чи не пізніше 3 місяців після звільнення зі служби, або якщо інвалідність настала пізніше цього строку, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва чи захворювання, одержаних у період проходження служби.

Стаття 19. **Встановлення інвалідності**

Групи і причини інвалідності, а також час її настання встановлюються медико-соціальними експертними комісіями, які діють на підставі положення про них, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Залежно від ступеня втрати працездатності інваліди поділяються на три групи.

Стаття 20. **Причини інвалідності**

Залежно від причини інвалідності інваліди з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом поділяються на такі категорії:

а) нваліди війни — при настанні інвалідності внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захи-

сту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових дільницях залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Великої Вітчизняної воєн або з участю у бойових діях у мирний час, а також інші особи, зазначені у статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту;

б) нші інваліди з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом — при настанні інвалідності внаслідок каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби.

(Стаття 20 із змінами, внесеними Законом № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 21. **Розміри пенсій по інвалідності**

Пенсії по інвалідності військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються в таких розмірах:

а) інвалідам війни I групи — 100 процентів, II групи — 80 процентів, III групи — 60 процентів відповідних сум грошового забезпечення (заробітку);

б) іншим інвалідам I групи — 70 процентів, II групи — 60 процентів, III групи — 40 процентів відповідних сум грошового забезпечення (заробітку).

Стаття 22. **Мінімальні розміри пенсій по інвалідності**

Мінімальні розміри пенсій по інвалідності встановлюються:

інвалідам війни з числа солдатів і матросів строкової служби I групи — у розмірі чотирьох мінімальних пенсій за віком, II групи — трьох з половиною мінімальних пенсій за віком, III групи — двох мінімальних пенсій за віком, іншим інвалідам із числа солдатів і матросів строкової служби I групи — 200 процентів, II групи — 100 процентів і III групи — 50 процентів мінімального розміру пенсії за віком;

інвалідам з числа єфрейторів (старших солдатів) і сержантів, старших матросів і старшин строкової служби — у розмірі 110 процентів, з числа прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб молодшого начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ — 120 процентів, а з числа осіб офіцерського складу та осіб начальницького складу (крім молодшого) органів внутрішніх справ — 130 процентів відповідних мінімальних розмірів пенсій,

передбачених цією статтею для інвалідів з числа солдатів і матросів строкової служби.

(Стаття 22 із змінами, внесеними Законом № 456/95-ВР від 23.11.95)

Стаття 23. **Призначення пенсій по інвалідності в розмірі пенсії за вислугу років**

В разі наявності у інваліда з числа осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом вислуги, необхідної для призначення пенсії за вислугу років (пункт «а» статті 12), пенсія по інвалідності може призначатися їм у розмірі пенсії за вислугу років відповідно до вислуги (пункт «а» статті 13).

(Стаття 23 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 24. **Надбавки до пенсії по інвалідності**

До пенсії по інвалідності, що призначається військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом (у тому числі до обчисленої у відповідному мінімальному розмірі), нараховуються надбавки:

а) непрацюючим інвалідам, які мають на своєму утриманні непрацездатних членів сім'ї, — на кожного непрацездатного члена сім'ї (стаття 30) у розмірі соціальної пенсії, встановленої Законом України «Про пенсійне забезпечення» для відповідної категорії непрацездатних. При цьому надбавка нараховується тільки на тих членів сім'ї, які не одержують трудову або соціальну пенсію. В разі наявності права одночасно на соціальну пенсію і надбавку до пенсії по інвалідності на непрацездатного члена сім'ї призначається за вибором або пенсія, або надбавка;

б) інвалідам I групи, одиноким інвалідам II групи, які потребують постійного стороннього догляду або досягли пенсійного віку, а також одиноким інвалідам III групи, які досягли пенсійного віку, — на догляд за ними у розмірі соціальної пенсії;

в) інвалідам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (стаття 11 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»), — в розмірі 250 процентів мінімальної пенсії за віком, а інвалідам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною (стаття 8 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні»), — в розмірі 200 процентів мінімальної пенсії за віком.

Надбавки, передбачені пунктами «а»,»б» і «в» цієї статті, можуть нараховуватись одночасно.

Надбавки і підвищення до пенсій по інвалідності внаслідок Чорнобильської катастрофи нараховуються і в порядку, встанов-

леному Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

(Стаття 24 із змінами, внесеними Законом № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 25. **Підвищення пенсій по інвалідності**

Пенсії по інвалідності підвищуються у таких розмірах:

а) на 400 процентів мінімальної пенсії за віком — інвалідам війни I групи;

б) на 350 процентів мінімальної пенсії за віком — інвалідам війни II групи;

в) на 200 процентів мінімальної пенсії за віком — інвалідам війни III групи;

г) на 150 процентів мінімальної пенсії за віком — учасникам бойових дій, які отримують пенсії по інвалідності, що настала внаслідок причин, зазначених у пункті «б» статті 20 цього Закону, членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, які не одружилися вдруге;

д) на 75 процентів мінімальної пенсії за віком — учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, які отримують пенсії по інвалідності, що настала внаслідок причин, зазначених у пункті «б» статті 20 цього Закону; на 50 процентів мінімальної пенсії за віком — іншим учасникам війни, які отримують пенсії по інвалідності, що настала внаслідок причин, зазначених у пункті «б» статті 20 цього Закону, а також дружинам (чоловікам), які не одружилися вдруге, померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, батькам, а також дружинам (чоловікам), які не одружилися вдруге, військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули, померли або пропали безвісти в період проходження служби.

(Стаття 25 в редакції Закону № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 26. **Строки призначення і виплати пенсій по інвалідності**

Пенсії по інвалідності військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються на весь час інвалідності, встановленої медико-соціальною експертною комісією, а інвалідам — чоловікам старше 60 років і жінкам старше 55 років — довічно. Повторний огляд цих інвалідів провадиться лише за їх заявою.

В разі визнання пенсіонера, який не досяг пенсійного віку, працездатним пенсія виплачується йому до кінця місяця, в якому

його визнано працездатним, але не довше ніж до дня, по який встановлено інвалідність.

Стаття 27. **Перерахування пенсії при зміні групи інвалідності**

Із зміною групи інвалідності, що настала після призначення пенсії, відповідно змінюється і розмір пенсії. Якщо при цьому у інваліда війни здоров'я погіршується у зв'язку із загальним захворюванням, трудовим каліцтвом або професійним захворюванням, пенсія перераховується за новою групою інвалідності із збереженням її причини.

Стаття 28. **Умови поновлення виплати пенсії в разі переривання інвалідності**

В разі порушення інвалідом з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом строку повторного огляду у медико-соціальних експертних комісіях виплата йому пенсії зупиняється, а при визнанні його знову інвалідом — поновлюється з дня зупинення, але не більш як за один місяць до дня повторного огляду.

В разі порушення інвалідом строку повторного огляду з поважної причини виплата йому пенсії поновлюється з дня зупинення, але не більш як за 3 роки до дня повторного огляду, якщо медико-соціальна експертна комісія визнає його за цей період інвалідом. Якщо за цих умов при повторному огляді встановлено іншу групу інвалідності (вищу або нижчу), пенсія за зазначений час виплачується за попередньою групою інвалідності.

Розділ IV
ПЕНСІЇ В РАЗІ ВТРАТИ ГОДУВАЛЬНИКА

Стаття 29. **Умови призначення пенсій в разі втрати годувальника**

Пенсії в разі втрати годувальника сім'ям військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються, якщо годувальник помер у період проходження служби або не пізніше 3 місяців після звільнення зі служби чи пізніше цього строку, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних у період проходження служби, а сім'ям пенсіонерів з числа цих військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом — якщо годувальник помер у період одержання пенсії або не пізніше 5 років після припинення її виплати. При цьому сім'ї військовослужбовців, які пропали безвісти в період бойових дій, прирівнюються до сімей загиблих на фронті.

Стаття 30. **Члени сім'ї, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника**

Право на пенсію в разі втрати годувальника мають непрацездатні члени сімей загиблих, померлих або таких, що пропали безвісти військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які перебували на їх утриманні (стаття 31).

Незалежно від перебування на утриманні годувальника пенсія призначається: непрацездатним дітям; непрацездатним батькам і дружині (чоловікові), якщо вони після смерті годувальника втратили джерело засобів до існування, а також непрацездатним батькам і дружині (чоловікові) військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули чи померли або пропали безвісти в період проходження служби або пізніше внаслідок поранення, контузії, каліцтва чи захворювання, що мали місце під час служби.

Батькам військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули, померли чи пропали безвісти на фронті, при виконанні обов'язків військової служби (службових обов'язків) або при проходженні служби, пенсія призначається на умовах, визначених Законом України «Про пенсійне забезпечення (стаття 16).

Непрацездатними членами сім'ї вважаються:

а) діти, брати, сестри та онуки, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років. При цьому братам, сестрам та онукам право на пенсію надається у тих випадках, якщо у них немає працездатних батьків;

б) батьки та дружина (чоловік), якщо вони досягли пенсійного віку (чоловіки — 60 років, жінки — 55 років) або є інвалідами;

в) батьки та дружини (якщо вони не взяли повторний шлюб) військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули, померли чи пропали безвісти в період проходження служби або померли після звільнення зі служби, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва, одержаних при виконанні обов'язків військової служби (службових обов'язків), захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи виконанням інтернаціонального обов'язку, мають право на пенсію після досягнення чоловіками 55 років, жінками — 50 років або якщо вони є інвалідами;

г) дід і бабуся — при відсутності осіб, які за законом зобов'язані їх утримувати;

д) дружина (чоловік) або один з батьків чи дід, бабуся, брат або сестра, незалежно від віку і працездатності, якщо вона (він) зайнята доглядом за дітьми, братами, сестрами чи онуками померлого годувальника, які не досягли 8-річного віку, і не працює.

Дружина (чоловік) годувальника, померлого внаслідок причин, зазначених в пункті «а» статті 20 цього Закону, незалежно від того, працює вона (він) чи ні, має право на пенсію в разі втрати годувальника.

Вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі (крім курсантів і слухачів військово-навчальних закладів та навчальних закладів органів внутрішніх справ), стажисти мають право на пенсію в разі втрати годувальника до закінчення навчальних закладів, але не довше, ніж до досягнення ними 23-річного віку.

Для батьків і дружин (чоловіків) окремих категорій загиблих військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом Кабінет Міністрів України може встановлювати інші умови призначення пенсії у зв'язку із втратою годувальника.

(Стаття 30 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 31. **Члени сім'ї, які вважаються утриманцями**

Члени сім'ї померлого вважаються такими, що перебували на його утриманні, якщо вони були на його повному утриманні або одержували від нього допомогу, яка була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

Члени сім'ї померлого, для яких його допомога була постійним і основним джерелом засобів до існування, але які самі одержували будь-яку пенсію, мають право перейти на нову пенсію.

Стаття 32. **Виплата пенсії в разі втрати годувальника дітям, які перебувають на повному державному утриманні**

Дітям, які втратили обох батьків, за період перебування на повному державному утриманні пенсія виплачується у повному розмірі.

Іншим дітям, які перебувають на повному державному утриманні, виплачується 50 процентів призначеної пенсії.

Стаття 33. **Право на пенсію в разі втрати годувальника усиновителів і усиновлених**

Усиновителі мають право на пенсію нарівні з батьками, а усиновлені — нарівні з рідними дітьми.

Неповнолітні, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника, зберігають це право і при їх усиновленні.

Стаття 34. **Право на пенсію в разі втрати годувальника вітчима і мачухи, пасинка і падчерки**

Вітчим і мачуха мають право на пенсію нарівні з батьком і матір'ю за умови, якщо виховували або утримували померлого пасинка чи падчерку не менш як 5 років.

Пасинок і падчерка, якщо вони не одержували аліментів від батьків, мають право на пенсію нарівні з рідними дітьми.

Стаття 35. Збереження пенсії в разі втрати годувальника при повторному одруженні

Пенсія, призначена в разі смерті одного з подружжя, зберігається і при повторному одруженні пенсіонера.

Стаття 36. Розміри пенсій в разі втрати годувальника

Пенсії в разі втрати годувальника призначаються в таких розмірах:

а) членам сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних при захисті Батьківщини, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи або виконанні інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях та підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи участю у бойових діях у мирний час — 40 процентів заробітку годувальника на кожного непрацездатного члена сім'ї. В таких же розмірах, незалежно від причини смерті годувальника, обчислюються пенсії членам сімей померлих інвалідів війни та членам сімей, до складу яких входять діти, які втратили обох батьків;

б) сім'ям військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які померли внаслідок каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби, — 30 процентів заробітку годувальника на кожного непрацездатного члена сім'ї.

(Стаття 36 із змінами, внесеними Законом № 51–IV від 04.07.2002)

Стаття 37. Мінімальні розміри пенсій в разі втрати годувальника

Пенсії в разі втрати годувальника, які призначаються членам сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, з розрахунку на кожного непрацездатного члена сім'ї не можуть бути нижчими:

а) при обчисленні пенсій відповідно до пункту «а» статті 36 цього Закону: для членів сімей солдатів і матросів строкової служби — 150 процентів, членів сімей сержантів і старшин, єфрейторів (старших солдатів) і старших матросів строкової служби — 165 процентів, членів сімей прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за

контрактом, осіб молодшого начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ — 180 процентів, а для членів сімей офіцерського складу та осіб начальницького складу (крім молодшого) органів внутрішніх справ — 195 процентів мінімального розміру пенсії за віком;

б) при обчисленні пенсій відповідно до пункту «б» статті 36 цього Закону — 75 процентів розмірів, передбачених пунктом «а» цієї статті для членів сімей відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом.

Стаття 38. **Обчислення пенсій в разі втрати годувальника круглим сиротам**

Сім'ям військовослужбовців строкової служби, до складу яких входять діти, що втратили обох батьків (круглі сироти), пенсія в разі втрати годувальника може обчислюватись із загальної суми заробітку обох батьків за нормами, встановленими Законом України «Про пенсійне забезпечення».

Стаття 39. **Підвищення пенсій в разі втрати годувальника**

Пенсії в разі втрати годувальника підвищуються:

а) членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, які не одружилися вдруге, — на 150 процентів мінімальної пенсії за віком;

б) дружинам (чоловікам) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, батькам, а також дружинам, які не одружилися вдруге, військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули, померли або пропали безвісти в період проходження служби, — на 50 процентів мінімальної пенсії за віком;

в) членам сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом (пенсіонерів), які самі є учасниками бойових дій, — на 150 процентів; учасниками війни, нагородженими орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, — на 75 процентів; іншими учасниками війни, — на 50 процентів мінімальної пенсії за віком, а тим, які є інвалідами війни, — відповідно в розмірах, зазначених у пунктах «а», «б» і «в» статті 15 цього Закону.

(Стаття 39 в редакції Закону № 103/96–ВР від 25.03.96)

Стаття 40. **Період, на який призначається пенсія в разі втрати годувальника. Зміна розміру пенсії**

Пенсія в разі втрати годувальника встановлюється на весь період, протягом якого член сім'ї померлого вважається непрацездатним (стаття 30), а членам сім'ї, які досягли: чоловіки — 60 років, жінки — 55 років, — довічно.

Зміна розміру пенсії, якщо у складі сім'ї, якій було призначено пенсію у разі втрати годувальника, станеться зміна, внаслідок якої окремі члени сім'ї або сім'я в цілому втратять право на пенсію, перерахунок пенсії або припинення її виплати провадиться з першого числа місяця, що йде за тим місяцем, у якому сталася зміна.

Стаття 41. **Призначення однієї пенсії в разі втрати годувальника на всіх членів сім'ї. Виділення частки пенсії**

На всіх членів сім'ї, які мають право на пенсію, призначається одна спільна пенсія.

На вимогу члена сім'ї його частка пенсії виділяється і виплачується йому окремо.

Виділення частки пенсії провадиться з першого числа місяця, що йде за тим місяцем, в якому надійшла заява про поділ пенсії.

Стаття 42. **Порядок і строки встановлення інвалідності членам сім'ї**

На членів сім'ї, які є інвалідами, відповідно поширюються правила про порядок і строки встановлення інвалідності, викладені у статтях 19, 26–28 цього Закону.

Розділ V
ОБЧИСЛЕННЯ ПЕНСІЙ

Стаття 43. **Заробіток (грошове забезпечення) для обчислення пенсій**

Пенсії, які призначаються відповідно до цього Закону військовослужбовцям строкової служби та членам їх сімей, обчислюються за встановленими нормами у процентах до середньомісячного заробітку, що його одержували військовослужбовці до призову на військову службу чи після звільнення з військової служби до звернення за пенсією, або до середньомісячного грошового забезпечення, одержуваного військовослужбовцями в період проходження військової служби за контрактом. При цьому середньомісячний заробіток (грошове забезпечення) для обчис-

лення їм пенсій визначається у порядку, встановленому Законом України «Про пенсійне забезпечення».

Військовослужбовцям строкової служби, які до призову на військову службу та після звільнення з військової служби не працювали і не перебували на військовій службі за контрактом, та членам їх сімей пенсії встановлюються у мінімальних розмірах, передбачених відповідно статтями 22 і 37 цього Закону.

Пенсії особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей обчислюються з грошового забезпечення цих військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу. При цьому для обчислення їм пенсій враховуються відповідні оклади за посадою, військовим чи спеціальним званням, процентна надбавка за вислугу років, надбавки за вчене звання і вчену ступінь, кваліфікацію і умови служби у порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Пенсія співробітникам розвідувальних органів України з числа військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби), які звільнені зі служби з розвідувального органу і мають право на пенсію, обчислюється виходячи з розміру грошового забезпечення цих військовослужбовців на день звільнення (посадовий оклад, оклад за військовим званням, процентна надбавка за вислугу років, усі щомісячні додаткові види грошового забезпечення). Пенсія за бажанням військовослужбовця розвідувального органу може обчислюватися в порядку, передбаченому частиною третьою цієї статті.

(Стаття 43 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 126/95-ВР від 06.04.95, № 103/96-ВР від 25.03.96, № 3111-III від 07.03.2002)

Стаття 44. **Перерахунок пенсій з більш високого заробітку військовослужбовців строкової служби**

Пенсіонерам з числа військовослужбовців строкової служби, які пропрацювали після призначення пенсії по інвалідності не менш як 2 роки з більш високим заробітком, ніж той, з якого було обчислено пенсію, встановлюється за їх заявою новий розмір пенсії з урахуванням заробітку, що визначається в порядку, передбаченому Законом України «Про пенсійне забезпечення». На таких же умовах провадиться перерахунок пенсії, призначеної у мінімальному розмірі у зв'язку з відсутністю заробітку.

В разі дальшого зростання заробітку пенсіонера провадиться новий перерахунок пенсії за його заявою. Кожний наступний перерахунок пенсії провадиться не раніш як через 2 роки роботи після попереднього перерахунку.

Стаття 45. **Обчислення пенсій в разі втрати годувальника членам сімей пенсіонерів**

Сім'ям пенсіонерів з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом пенсії в разі втрати годувальника обчислюються з того ж грошового забезпечення (заробітку), з якого було обчислено пенсію годувальникові.

Членам сімей пенсіонерів з числа військовослужбовців строкової служби, які мали право на перерахунок пенсії в порядку, передбаченому статтею 44 цього Закону, пенсії в разі втрати годувальника обчислюються із заробітку, з якого було проведено або мало бути проведено зазначений перерахунок пенсії.

Стаття 46. **Підвищення мінімальних розмірів пенсій і граничних розмірів заробітку**

Мінімальні розміри пенсій (статті 14, 22, 37), що призначаються військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, надбавки до цих пенсій, що визначаються відповідно до мінімальної пенсії за віком, а також граничні розміри заробітку, який враховується для обчислення пенсій, підвищуються із збільшенням розміру мінімального споживчого бюджету.

Стаття 47. **Підвищення пенсій деяким категоріям пенсіонерів**

Усі види пенсій, що призначені відповідно до цього Закону, додатково підвищуються пенсіонерам, які зазнали політичних репресій і в подальшому були реабілітовані, — на 50 процентів, а членам їх сімей, яких було примусово переселено, — на 25 процентів мінімальної пенсії за віком.

(Стаття 47 в редакції Закону № 103/96-ВР від 25.03.96)

Розділ VI
ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЙ

Стаття 48. **Звернення за призначенням пенсій**

Заяви про призначення пенсій військовослужбовцям строкової служби та членам їх сімей подаються до районного (міського) органу Пенсійного фонду України за місцем проживання, а особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей — до органів пенсійного забезпечення Міністерства оборони України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Управління державної охорони,

інших військових формувань, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Державного департаменту України з питань виконання покарань.

(Стаття 48 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 1081-XIV від 21.09.99, № 2171-III від 21.12.2000, № 2981-III від 17.01.2002, № 51-IV від 04.07.2002)

Стаття 49. **Органи, які призначають пенсії, та строки розгляду документів про їх призначення**

Пенсії військовослужбовцям строкової служби та членам їх сімей призначають районні (міські) органи Пенсійного фонду України, а особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей — органи пенсійного забезпечення Міністерства оборони України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Управління державної охорони, інших військових формувань, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Державного департаменту України з питань виконання покарань.

Документи про призначення пенсій розглядаються органами, що призначають пенсії, у строк не пізніше 10 днів з дня їх надходження.

Повідомлення про відмову в призначенні пенсії із зазначенням причин відмови орган пенсійного забезпечення видає або надсилає заявникові не пізніше 5 днів після прийняття відповідного рішення.

(Стаття 49 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 1081-XIV від 21.09.99, № 2171-III від 21.12.2000, № 2981-III від 17.01.2002, № 51-IV від 04.07.2002)

Стаття 50. **Строки призначення пенсій**

Пенсії відповідно до цього Закону призначаються:

а) військовослужбовцям строкової служби — з дня виписки з госпіталю, але не раніше ніж з дня звільнення з військової служби, якщо встановлення інвалідності медико-соціальною експертною комісією і звернення за пенсією відбулися не пізніше 3 місяців з дня виписки з госпіталю або з дня звільнення з військової служби, а сім'ям військовослужбовців строкової служби та пенсіонерів з числа цих військовослужбовців — з дня смерті годувальника або виникнення права на пенсію, але не більш як за 12 місяців перед зверненням за пенсією. Батькам або дружині (чоловікові) зазначених військовослужбовців і пенсіонерів, що набули права на пенсію у зв'язку з втратою джерела засобів до існування, пенсія призначається з дня звернення за пенсією;

б) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом — з дня звільнення зі служби, але не раніше того дня, до якого їм надавалося грошове забезпечення, а членам сімей цих військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, а також пенсіонерів з їх числа — з дня смерті годувальника, але не раніше дня, до якого йому виплачено грошове забезпечення чи пенсію, крім випадків призначення їм пенсій з більш пізніх строків.

Зазначеним військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, визнаних інвалідами після 3 місяців з дня звільнення зі служби чи внаслідок нещасного випадку або захворювання, що мали місце після звільнення, — з дня встановлення інвалідності.

Членам сімей зазначених військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та пенсіонерів з їх числа, які набули права на пенсію після смерті годувальника, — з дня виникнення права на пенсію, а батькам або дружині (чоловікові), які набули права на пенсію у зв'язку із втратою джерела засобів до існування, — з дня звернення за пенсією.

Пенсія за минулий час при несвоєчасному зверненні призначається з дня виникнення права на пенсію, але не більш як за 12 місяців перед зверненням за пенсією.

Стаття 51. **Строки перерахунку призначених пенсій**

При настанні обставин, які тягнуть за собою зміну розміру пенсій, призначених військовослужбовцям строкової служби та їх сім'ям, перерахунок цих пенсій провадиться відповідно до строків, встановлених статтею 84 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Перерахунок пенсій, призначених особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, провадиться з першого числа місяця, що йде за місяцем, в якому настали обставини, що тягнуть за собою зміну розміру пенсії. Якщо при цьому пенсіонер набув права на підвищення пенсії, різницю в пенсії за минулий час може бути виплачено йому не більш як за 12 місяців.

Розділ VII
ВИПЛАТА ПЕНСІЙ

Стаття 52. **Органи, що виплачують пенсії**

Пенсіонерам з числа військовослужбовців строкової служби і членів їх сімей пенсії виплачуються органами Пенсійного фонду

України за місцем фактичного проживання пенсіонера, незалежно від прописки.

Пенсіонерам з числа осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей пенсії виплачуються установами Ощадного банку України за місцем фактичного проживання пенсіонера, незалежно від прописки, на підставі відповідних документів, які оформляються органами пенсійного забезпечення Міністерства оборони України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Управління державної охорони, інших військових формувань, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Державного департаменту України з питань виконання покарань.

(Частина друга статті 52 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 1081-XIV від 21.09.99, № 2171-III від 21.12.2000, № 2981-III від 17.01.2002, № 51-IV від 04.07.2002)

Стаття 53. **Виплата пенсій за довіреністю**

Пенсія може виплачуватися за довіреністю, порядок посвідчення і строк дії якої визначається законодавством.

Стаття 54. **Виплата пенсій пенсіонерам при наявності заробітку (прибутку)**

Пенсії, що призначаються відповідно до цього Закону, виплачуються без урахування одержуваного заробітку (прибутку).

Стаття 55. **Виплата пенсії за минулий час**

Суми пенсії, нараховані пенсіонерові з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей і не одержані ним своєчасно, виплачуються за минулий час не більш як за 3 роки перед зверненням за її одержанням.

Суми пенсії, не одержані пенсіонером своєчасно з вини органу, який призначає або виплачує пенсію, виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком.

Стаття 56. **Виплата пенсій особам, які проживають у будинках-інтернатах (пансіонатах) для осіб похилого віку та інвалідів**

Одиноким пенсіонерам з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей, які проживають у будинках-інтернатах (пансіонатах) для осіб похилого віку та інвалідів, виплачується 25 процентів призначеної пенсії, але не менше 20 процентів мінімального розміру пенсії за

віком на місяць. При наявності у пенсіонера, який проживає в будинку-інтернаті (пансіонаті) для осіб похилого віку та інвалідів, непрацездатних членів сім'ї, що перебувають на його утриманні і належать до осіб, які забезпечуються пенсією в разі втрати годувальника, пенсія виплачується в такому порядку: 25 процентів пенсії, але не менше 20 процентів мінімального розміру пенсії за віком виплачується самому пенсіонерові, а решта пенсії, але не більше 50 процентів призначеного розміру — зазначеним членам його сім'ї.

(Стаття 56 із змінами, внесеними Законом № 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 57. **Виплата пенсії в період перебування на стаціонарному лікуванні**

За час перебування особи, якій призначена пенсія відповідно до цього Закону на стаціонарному лікуванні (у лікарні, клініці, госпіталі та інших лікувальних закладах), а також у лепрозорії пенсія виплачується повністю.

(Стаття 57 із змінами, внесеними Законом № 1081-XIV від 21.09.99)

Стаття 58. **Виплата пенсії на час позбавлення волі**

В разі позбавлення волі особи, якій призначена пенсія відповідно до цього Закону виплата йому призначеної пенсії здійснюється на загальних підставах.

(Стаття 58 із змінами, внесеними Законом № 1081-XIV від 21.09.99)

Стаття 59. **Відрахування з пенсій**

Відрахування з пенсій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей провадиться в порядку, встановленому статтею 90 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Стаття 60. **Обов'язок пенсіонерів повідомляти органам пенсійного забезпечення про зміну умов, що впливають на виплату пенсій**

Пенсіонери зобов'язані повідомляти органам пенсійного забезпечення про обставини, що спричиняють зміну розміру пенсії або припинення її виплати.

В разі невиконання цього обов'язку і одержання у зв'язку з цим зайвих сум пенсії пенсіонери повинні відшкодувати органу пенсійного забезпечення заподіяну шкоду.

Стягнення сум пенсії, над міру виплачених пенсіонерові внаслідок подання документів з явно неправильними відомостями, неподання відомостей про зміни у складі членів його сім'ї тощо,

провадиться в порядку, встановленому статтею 103 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Стаття 61. **Виплата пенсії та допомоги в разі смерті пенсіонера**

Суми пенсії, що підлягали виплаті пенсіонерові з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей і залишилися недоодержаними у зв'язку з його смертю, не включаються до складу спадщини і виплачуються тим членам його сім'ї, які належать до осіб, що забезпечуються пенсією у разі втрати годувальника. Проте батьки і дружина (чоловік), а також члени сім'ї, які проживали разом із пенсіонером на день його смерті, мають право на одержання цих сум і в тому разі, якщо вони не належать до осіб, які забезпечуються пенсією у разі втрати годувальника.

При зверненні кількох членів сім'ї належна їм сума пенсії ділиться між ними порівну.

Зазначені суми виплачуються, якщо звернення за ними надійшло не пізніше 6 місяців після смерті пенсіонера.

В разі смерті пенсіонера членам його сім'ї або особі, яка здійснила його поховання, виплачується для цього допомога в розмірі тримісячної пенсії, але не менше п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати.

Допомога на поховання не виплачується, якщо поховання пенсіонера здійснено за рахунок держави.

(Стаття 61 із змінами, внесеними Законами № 3946-12 від 04.02.94, № 1081-XIV від 21.09.99)

Стаття 62. **Виплата пенсій громадянам, які виїхали за кордон**

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, які виїхали на постійне проживання за кордон, пенсії в Україні не призначаються.

Пенсії, призначені зазначеним особам в Україні до виїзду на постійне проживання за кордон, виплачуються в порядку, встановленому Законом України «Про пенсійне забезпечення».

Розділ VIII
ПОРЯДОК ПЕРЕРАХУНКУ ПЕНСІЙ

Стаття 63. **Перерахунок раніше призначених пенсій**

Перерахунок раніше призначених пенсій військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та чле-

нам їх сімей у зв'язку із введенням в дію цього Закону провадиться за документами, що є у пенсійній справі, а також додатковими документами, поданими пенсіонерами на час перерахунку.

Якщо пенсіонер згодом подасть додаткові документи, які дають право на подальше підвищення пенсії, то пенсія перераховується за нормами цього Закону. При цьому перерахунок провадиться за минулий час, але не більш як за 12 місяців з дня подання додаткових документів і не раніше, ніж з дня введення в дію цього Закону.

Призначені військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей пенсії перераховуються з підвищенням грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом.

(Стаття 63 із змінами, внесеними Законом № 3946-12 від 04.02.94)

Стаття 64. **Підвищення пенсій у зв'язку з індексацією грошових доходів населення**

Призначені військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей пенсії підвищуються відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення».

(Стаття 64 в редакції Закону № 1081-XIV від 21.09.99)

Стаття 65. **Відповідальність за несвоєчасне оформлення чи видачу недостовірних пенсійних документів**

Органи, які здійснюють пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, інші органи і установи за несвоєчасне оформлення або подання пенсійних документів, а також за видачу для оформлення пенсій недостовірних даних і документів несуть відповідальність, встановлену законодавством України.

Стаття 66. **Оскарження рішень органу, що призначає пенсії**

Рішення про відмову в призначенні пенсії, порушення строків і заниження розмірів пенсії може бути оскаржено до відповідних вищих органів або до суду.

Зміст

РОЗДІЛ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ 4

РОЗДІЛ II
ПЕНСІЇ ЗА ВИСЛУГУ РОКІВ 8

РОЗДІЛ III
ПЕНСІЇ ПО ІНВАЛІДНОСТІ 11

РОЗДІЛ IV
ПЕНСІЇ В РАЗІ ВТРАТИ ГОДУВАЛЬНИКА 15

РОЗДІЛ V
ОБЧИСЛЕННЯ ПЕНСІЙ 20

РОЗДІЛ VI
ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЙ 22

РОЗДІЛ VII
ВИПЛАТА ПЕНСІЙ 24

РОЗДІЛ VIII
ПОРЯДОК ПЕРЕРАХУНКУ ПЕНСІЙ 27

Офіційне видання

СЕРІЯ «ЗАКОНИ УКРАЇНИ»

Додаток до нормативного бюлетеня

«Відомості Верховної Ради України»

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ОСІБ НАЧАЛЬНИЦЬКОГО І РЯДОВОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ОСІБ

За станом на 20 серпня 2002 р.

Редакція автоматизованої підготовки видавничих оригіналів

Завідувач редакції *О. Д. Бурсук*

Піготовка до друку
та виготовлення оригінал-макета
О. В. Серьогіної

Підписано до друку 28.08.2002.
Формат 84x108/32. Папір офсетний.
Гарнітура Pragmatika.
Ум. друк. арк.1.68. Обл.-вид. арк. 2,0.
Тираж 1500 пр. Вид. № 331

Парламентське видавництво
04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4
Тел. 212-12-61, факс 212-10-18
E - mail: dp@Kiev- page.com.ua

Свідоцтво Держкомінформу України ДК № 69
від 29.05.2000 р.

Виготовлено у Парламентському видавництві

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

У ПАРЛАМЕНТСЬКОМУ ВИДАВНИЦТВІ

вийшов друком підручник

для 9 класу

ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА

У підручнику О. Д. Наровлянського, заслуженого учителя України, викладено історію державотворення, розглянуто функції та завдання держави у цілому, механізми прийняття та затвердження сучасних законодавчих актів. Висвітлюються процес формування незалежної української держави, закони, за якими вона живе нині. Підручник побудовано з використанням законодавчої бази за станом на 1 серпня 2002 року

Замовлення надсилати на адресу:

04053, м. Київ, Несторівський провулок, 4

ПАРЛАМЕНТСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

тел.: 212-12-61, факс: 212-10-18

Про останні події повідомляють інформаційні агентства і кореспонденти «УК»

Вітання і благословення

Папа Римський Іоанн Павло II, який провів після традиційної новорічної зустрічі з дипломатичним корпусом, акредитованим при Святому Престолі, передав через українського посла Григорія Хоружого своє Благословення обраному Президентові України Вікторові Ющенку, повідомили з Посольства України у Ватикані.

❖❖❖

Прем'єр-міністр Японії Дзюньітіро Коїдзумі привітав Віктора Ющенка з перемогою на президентських виборах в Україні, повідомили з Посольства Японії в Україні. У вітанні висловлюється сподівання, що на вищій відповідальній посаді Віктор Ющенко зможе розв'язати проблеми та подолати труднощі, які стоять перед Українською державою. Особливо зазначається, що Японія має намір і надалі підтримувати Україну на шляху переходу до ринкової економіки та вдосконалення демократизації суспільства.

❖❖❖

Президент Ізраїлю Моше Кацав привітав Віктора Ющенка з результатами президентських перегонів. «Я певний того, що під Вашим керівництвом дружні відносини та співпраця між нашими країнами розвиватимуться й надалі», — йдеться в його телеграмі, яку офісові Віктора Ющенка передало Посольство Держави Ізраїль в Україні.

❖❖❖

Нагороду авторитетного польського тижневика «Wprost» «Людина року 2004», присуджену Вікторові Ющенку, за його дорученням одержав голова Комітету Верховної Ради з питань європейської інтеграції, голова Народного Руху України Борис Тарасюк.

Титул «Людина року» присуджений Віктору Ющенку, зокрема, за «пробудження масової свідомості в Україні». Звання «Людина року» присуджується журналом «Wprost» з 1993 року. Серед лауреатів були екс-президент Польщі Лех Валенса, чинний глава держави Александер Кваснєвський, колишні прем'єр-міністри Польщі Хана Сухоцька, Єжі Бузек і Лешек Міллер.

Коротко

Українці та русини Хорватії відзначили 85-річчя своєї культурної діяльності у цій країні. З нагоди цієї дати, яка пов'язана з утворенням перших національно-культурних товариств українців і русинів у

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»

Верховна Рада України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

I. Внести до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 49-51, ст.376) такі зміни:

1. Частину першу статті 28 викласти в такій редакції:

«1. Мінімальний розмір пенсії за віком за наявності у чоловіків 25, а у жінок — 20 років страхового стажу встановлюється у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом.

За кожний повний рік страхового стажу понад 25 років чоловікам і 20 років жінкам пенсія за віком збільшується на 1 відсоток мінімального розміру пенсії за віком, зазначеного в абзаці першому цієї частини».

2. У статті 42:

назву після слів «економіки України» доповнити словами «прожиткового мінімуму»;

після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

«3. У разі збільшення розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом, підвищується розмір пенсії, визначений відповідно до статті 28 цього Закону.

Перерахунок пенсії провадиться з дня встановлення нового розміру прожиткового мінімуму».

У зв'язку з цим частину третю вважати частиною четвертою.

3. Абзац перший частини четвертої статті 45 після слів «частиною другою статті 38» доповнити словами «частиною третьою статті 42».

4. Частину третю статті 113 після слів «у зв'язку із» доповнити словами «забезпеченням виплати пенсій в розмірі, передбаченому статтею 28 цього Закону та».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Встановити, що дія статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» поширюється на пенсіонерів, яким пенсію призначено до набрання чинності цим Законом.

3. Кабінету Міністрів України у місячний термін привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

Президент України
Л. КУЧМА

м. Київ
23 грудня 2004 року
№ 2291-IV